

1

Tužne su i sumorne decembarske večeri dok zaudaraju na prolaznost i prošlost, na iskonski priziv uspomena i truljenje telesnosti u vremenu. Sadržaja nema, ni duha, samo neki usnuli dremež, neka praznina, od koje telo kao da želi prespavati nadolazeću tamu i drhtavi nemir, želeći da se dočepa prolećnog lahora i izobilja živosti.

Ispunjena takvom, kao teg teškom, prazninom, Divna Lavrentijević je uspavala svoju ćerkicu i, odlazeći u kuhinju, naprečac odlučila da popije čašu crnog vina. Tako će, mislila je, ugasiti nemir u sebi i odagnati tu neopisivu težinu koja joj je pritiskala grudi. Osluškivala je žubor vina dok je isticao iz flaše i to beše jedini zvuk u tom trenutku.

Zimska noć poklopila je zemlju i grad, sve se umirilo.

Kao što je i želela, nedugo potom, oseti kako joj se vinsko vrenje počinje iz stomaka širiti telom. Naglo otežalom šakom zgrabi daljinski i uključi televizor bez ikakve želje da se usredredi na ono što joj se prikazivalo na ekranu. Uskoro joj i misli počеше lelujati, rečenice ostajaše nedovršene, teme zbrkane, nepovezane... Odlično, pomisli, prevariće taj teški teret u sebi i zaspaće lagano, uljuljkana alkoholom.

Leže na kauč u dnevnoj sobi dok je sa ekrana do nje dopirao monotoni glas voditeljke i mukotrpno prebaci preko sebe pokrivač. Oseti da u njoj nestaje snaga i svaki pokret joj postade nemoguć. Uskoro se spusti i koprena svesti i Divna se, nekako lagano, stade utapati u čednom snu.

Prvi deo noći prespavala je bez osećaja, bez trzaja, nesvesna postojanja teške zimske kiše koja je, bez prestanka, dobovala po limenoj okapnici pod prozorom. Tek u neko doba, počеше je kroz san proganjati nejasni obrisi od kojih je osetila strah, a da ih nije, tako u snu, umela ni opisati, niti im jasno sagledati oblik.

Prvobitno, beše to strah od nestanka, od nekakvih paklenih virova koji odvlače duše u prostor besmisla. Potrčala je ulicom koja se ukazala pred njom, a koja nije ličila ni na jednu u javi poznatu.

Najzad, iza sebe ugleda i obličje stvari koje je progonilo, i učini joj se da je reč o ogromnom muškarcu, na trenutak obavijenim nekakvim oklopom, da bi zatim imao oblik konjanika. Razmaka među njima nestade i on kao da se nađe tik uz nju.

Divna Lavrentijević se, od straha, probudi i mahinalno sede na kauč, nogu čvrsto prikovanih za drveni pod. Njena crna, lo-knasta kosa, nemirno je padala preko ramena, uokvirujući joj lice. Zadihana, nekoliko trenutaka gledala je ispred sebe, u prazninu prozračnu od svetlosti televizora, pa se naglo okrenu setivši se konjanika, kao da je i on, uhodeći je, preskočio granicu koja razdvaja san od jave.

Ipak, malo kasnije, razbuđena, shvati da je sve to bio san, te umorno ustade i krenu ka spavaćoj sobi gde je već spavala njena desetogodišnja ćerka, zanoseći se u hodu i dalje ophrvana nesvesticom. Tiho, gotovo na prstima, uđe u prostoriju i leže pored ćerke glavu zaronivši u jastuk.

Nakon toga, mirno prespavavši ostatak noći, narednog jutra probudi se malo raspoloženija, naročito u poređenju sa prethodnom večeri. Ustade, pa nakon tuširanja i popijene kafe, poče buditi svoju ćerkicu, prvo tihim glasom, pa onda malo glasnije. Dete se teškom mukom budilo, pa se Divni učini kao da ima temperaturu.

„Đavo ni danas nema slobodan dan!“, pomisli, dlanom opipavši čelo devojčice dok se ona, sanjiva, poslušno prepuštala majčinoj brizi.

Na sreću, lažna uzbuna, sve je bilo u redu. Divna od radosti poljubi ćerku u obraz i ponese do kupatila.

2

Na tren, zabrinutosti nestade, ali i strepnje, jer Jagoda, kako se zvala kći, u posljednje vreme je bivala često bolešljiva. Čas bi se žalila na grlo i krajnike, čas na uobičajenu telesnu malaksalost kakva je redovna tokom ovog perioda godine.

Divnu Lavrentijević, samohranu majku zaposlenu u Institutu nacionalne istorije, sve je to znatno iscrpljivalo, a naročito se nakon razvoda mnogo trošila na usklađivanje obaveza prema detetu sa profesionalnim zadacima na poslu. Vreme je prolazilo nezavisno od nje, hitalo nekim svojim tokom odnoseći u sebi i njen život koji joj se činio teškim poput ogromnog tega ispunjenim smešom satkanom od svakodnevnih jednoličnih obaveza.

U ovom gradu teško je biti samohrani roditelj, pomisli u magnovenju. Ponekad i gotovo nemoguće, jer u surovom vremenu, vremenu besparice, velike krize, sitnih duša oko nje koji su, gledajući samo svoj čar, postali potpuno nezainteresovani za sudbine pojedinaca iz neposrednog okruženja.

Došlo je doba „da se čovek postidi i pred psom“, rekao bi Čehov.

Više samilosti su pokazivali ka osobama sa malog ekrana u srceparajućim pričama junaka i likova čije bi sudbine, uz plač i suze, pratili. Tim lažnim čovekoljubljem peglali bi svoju oholost ubeđujući sami sebe kako vole sve ljude sveta. Posle nekog vremena, čim bi im iz glava izvetrila televizijska slika, postajali bi oni isti zavidljivci, dokoličari i sudije spremni da osude svakog ko se, makar i u najmanjim crtama, razlikuje od njih.

Ko takvo licemerje nije bio u stanju da sažme i saživi s njim, postajao je usamljenik, brodolomnik u nemirnom životnom moru koji svojom nejakom snagom bezuspešno pokušava da izbegne hridi i ne utopi se.

Sa neprestanom brigom o vratu živela je Divna Lavrentijević, strahujući i za svoj posao, i za Jagodu, daleko od roditelja koji bi joj mogli pomoći i, s vremena na vreme, nadoknađivali sigurnost porodičnog gnezda iz detinjstva.

Možda je iz tog razloga i sanjala snove u kojima je stalno progoni to neko biće neodređenog, promenljivog oblika. Možda je, u stvari, ta avet samo simbol svih onih nedaća koje joj uz život pristizu. Svih onih prepreka koje mora da preskoči, obaveza koje mora ispuniti, a koje se, kao na beskrajnoj traci, nižu pred njom.

Doduše, do sada je svoj život uspela da uklopi u svakodnevnu rutinu, u minut je znala kad kreće na posao, kad Jagodu vozi u školu, kada je prebacuje u popodnevni boravak da bi se, po završetku smene, vratila po nju.

Međutim, sve je to tako rovito, tako krto, sklono lomljenju, da bi i najmanja njena ili detetova prehlada, kvar na automobilu, pa i bilo koja druga neplanirana sitnica, mogla poremetiti uobičajeni tok i staviti je pred, gotovo, nerešive brige.

Zato je neprestano i progoni zagušujući osećaj hroničnog straha da se ne dogodi nešto loše, njoj, ćerki, viseći joj kao Damoklov mač iza vrata.

„Nisu to više ona vremena kakva su nekad bila“, mrmljala je gotovo na glas, dok je oblačila Jagodu. Ova ju je, bunovna, ispitivački gledala, a zatim nastavila da budna sanja pokorno se prepuštajući maminom vođstvu.

„Sve manje ima druženja, zanimljivih razgovora“, Divna nastavi svoju misaonu tužbalicu prateći njome pokrete koji su vodili ka potpunoj spremnosti za izlazak iz stana.

„Sve netragom nestaje. Ljudi se dobrovoljno odvajaju jedni od drugih, zatvaraju se kao kornjače unutar zidova svojih stanova, kao da će tu naći spasenje od briga“, igrale su joj misli dok je pakovala knjige u đaćku torbu, dok je Jagodi, a potom i sebi, oblačila zimske kapute, dok je obuvala sebe i nju.

„Izlazimo u ledenu džunglu“, zaključila prebacujući svoju crnu kožnu torbu preko ramena i hvatajući Jagodu za ručicu. Potom sa komode kraj vrata zgrabi privezak sa ključevima i, pre nego što će zaista i izaći, propuštajući Jagodu ispred sebe, prazno pogleda unutrašnjost stana.

To je radila po navici, kao da time proverava da li je sve ostavljeno kako treba, kao da tim pogledom pečati svaku promenu da bi sve ostalo okamenjeno do povratka, u neki kasni popodnevni sat.

Izlazeći iz zgrade behu dočekane od hladnog i, na neki nepojmljivi način, vlažnog decembarskog jutra. Iz daljine, izvirući iz odžaka nečije kuće, vio se, gotovo vertikalno, gust, crni dim. Još udaljeniji, začuo se pseći lavež, pa i on naglo umuknu, kao da se i sam zaledio. Na ulici, sve do parkinga, ne sretoše nikog, kao da žive u beživotnoj pustari, a ne u naselju načičkanom stambenim višespratnicama.

Vazduhom je strujao prljavi miris magle, neka mešavina smoga zbog koje Divna mahinalno ćerki navuče šal preko nosa, u strahu da je ne zabole krajnici. Dok je otključavala svoj beli reno 5, devojčica, koju je iritirao šal, povuče ga malo dole, taman da slobodno prodiše, ipak pazeći da to mami ne bude previše uočljivo.

Po završetku Filozofskog fakulteta, gde je diplomirala na odseku za istoriju, Divni Lavrentijević je život tekao kao na traci. Prvo je primljena na postdiplomske studije, onda se udala, pa se, nakon magistrature, zaposlila na Institutu za nacionalnu istoriju, da bi, posle svega rodila i devojčicu.

I taman kad je pomislila da je tom turbulentnom periodu došao kraj, ostala je bez muža koji je odlepršao vođen svojom vetropirastom naravi, najpre van zemlje, a odmah potom i van kontinenta, završivši u dalekoj Australiji iz koje je slao ćerkici mirišljave razglednice i gorka pisma bivšoj ženi u kojima je, ničim izazvan, objašnjavao bez reda i konca razloge svog odlaska uglavnom svaljujući na nju svu krivicu.

„Pere savest!“, Divna je tako sama sebi objašnjavala njegovu potrebu za pisanim kontaktom, bez ambicije za ponovnim spajanjem. Ko zna, mislila je, možda tamo, preko sveta, već ima novu porodicu, neku pegavu Anglosaksonku u kuhinji i krevetu, sa kojom sanja potomstvo. Bila je ubeđena da Jagodi piše samo zato što još nema drugu decu, čvrsto verujući da će korespondencija prestati čim se to dogodi.

Iako je razlaz teško podnela, naročito zbog činjenice da je preuzela na sebe i brigu o detetu, mada je svega par godina ranije i sama igrala ulogu deteta svojim roditeljima, vremenom je sećanje na muža počelo bledeti i rane se počеше zaceljivati, pa se hrabro uhvatila u koštac sa životom i posvetila izgradnji budućnosti za svoju malu porodicu.

Nesvesno, oslanjajući se na sopstvenu snagu i sposobnosti, zatvarala se za svet i ljude oko sebe. U tome je veliku pomoć imala i u samoj prirodi posla kojim se bavila, jer istorijska nauka je malo kome privlačila pažnju. Po nekom nepisanom pravilu, svi su bili ubeđeni da je dovoljno poznaju.

Mirnoća svakodnevnih obaveza koje su ušle u kolotečinu valjajući se kroz vreme bez ikakvih izmena, počela se uzburkavati tek kada je, proučavajući deseti i jedanaesti vek na Balkanu i period raskola istočnog i zapadnog hrišćanstva, nesvesno otkrivala jednu sasvim novu mogućnost koja se ticala porekla i imena nacije kojoj je pripadala.

Sve, u početku, beše tako maglovito, protkano sporadičnim nagoveštajima, ali se, sa udublјivanjem u suštinu i ulazeći dublje u proučavanje istorijskih tragova, počelo savršeno uklapati u njenu pretpostavku dostojnu, u najmanju ruku, doktorata. Nije joj dugo trebalo da prihvati izazov i počne izučavati pomenutu temu na osnovu izvora iz tih starih, prohujalih i, već u znatnoj meri, zaboravljenih vekova.

Upravo, kako se dublje zavlačila u prošlost nalazeći sve više kockica savršeno uklopljenih u mozaik, tako su se počele dešavati i promene u njenom, gotovo vojnički, ustrojenom životu.

Noći joj se počеше, sve jačim intenzitetom, ponašati kao poprište u kojem su se nadmudrivali snovi satkani od duhova iskonskog straha i svakodnevni zamor od monotone jave. U početku je to smatrala prolaznom nepogodom, nastalom zbog uobičajene strepnje od neizvesne budućnosti i roditeljskih briga, bivajući uverena da će vreme učiniti svoje. Kasnije, sve umornija od noćnih nekontrolisanih aveti čija su telesa divlje uletala u njen sneni prostor, počela je i na javi, tokom radnog vremena, popodne, osećati neobjašnjivi strah od nečega što nije mogla strogo objasniti ni kao biće niti kao pojavu.

Čas bi se taj uzročnik sumanutih talasa koji su joj ophrvavali um pojavljivao u obliku srednjovekovnog viteza, čas kao konjanik gnusnog izraza lica. Nekad bi videla nekoliko spodoba uvezanih u jedno telo sa jednom ili dve ljudske glave, sa kopitama, sa konjskom gubicom umesto čovečijeg lica u čijoj je desnoj ruci svetlucao mač.

Bilo je i snova u kojima je to lice, upravo pred njom, počelo menjati svoj oblik postajući kao pseće, uši su postajale šiljate, oči zakrvavljene, pa na tren užarene, usne zabalavljene, u uglovima prepune sitnih pijavica i providne gnojne mase.

Nekad bi to zgužvano biće u čije se telo stopilo po nekoliko glava kretalo ka njoj hirovito, u nameri da je podigne i odnese bilo gde, u visine sa kojih se ne vidi dno, u dubine gde caruje neprozirna tama, dok bi, katkad, prošlo mimo nje, kao da spava, kao da je samo opominje bez ikakve druge namere.

Svaki put, kada bi pokušala da pobegne od njega, kada bi potrčala, shvatila bi, sa užasom u mislima, da nema snage u nogama, kao da trči u mestu. I tik, pre no što će stići do nje i dodirnuti je svojom ogromnom šakom iz koje su rasli šiljci i kamenje, usplahireno bi se budila, često osećajući kapljice znoja dok joj se slivaju niz kičmeni stub.